

«MOTTAKERNAVN»
«ADRESSE»
«POSTNR» «POSTSTED»

Trondheim, 20.11.2019

Deres ref.:
[Deres ref.]

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2019/11994

Saksbehandler:
Kjell Vidar Seljevoll

Ekstraordinært uttak av revirmarkerende ulv i rovviltregion 5

Med hjemmel i Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 18 første ledd b) og § 77, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) § 13, jf. §§ 1 og 3, fatter Miljødirektoratet vedtak om skadefelling av to (2) ulver innenfor et nærmere avgrenset område i Hedmark fylke. Miljødirektoratet v/Statens naturoppsyn (SNO) er ansvarlig for gjennomføring av fellingsforsøket. Det ekstraordinære uttaket gjennomføres for å forhindre fremtidig skade på husdyr.

Vi viser til søknader fra Rendalen Renselskap, Svahken sijte datert 22. september, henvendelse fra Regionrådet for Fjellregionen datert 1. oktober, og søknad fra Rendalen kommune, Tynset kommune og Tolga kommune datert 7. oktober. Viser videre til telefonhenvendelser knyttet til søknadene, om ekstraordinært uttak av ulv på grunn av skader på sau og rein i løpet av sommeren og høsten og til vårt foreløpige svar datert 23. oktober 2019.

Sakens bakgrunn

Det er registrert 56 sau og lam dokumentert eller antatt drept av ulv i beiteområdene øst for Glomma i kommunene Rendalen, Tynset og Tolga beitesesongen 2019. Fylkesmannen i Innlandet har i løpet av beitesesongen fattet en rekke vedtak om skadefelling av ulv i området, siste forlengelse av tillatelse gitt ut 20. september. Det er etter at beitesesongen for sau ble avsluttet også registeret at ulv har tatt rein i områdene til Rendalen Renselskap.

Det er igjennom høsten avklart at to individer av ulv opptrer som revirmarkerende par i områdene øst og nord for Unset i Rendalen kommune. Begge dyrene er ved undersøkelse av DNA prøver kjent å ha sør-Skandinavisk opphav.

Det er i søknader/anmodninger om uttak vist til at ulvene oppholder seg utenfor ulvesonen. Det er påvist betydelig tap av sau. Området de oppholder seg i er midt i et viktig vinterbeiteområde til Rendalsren, ulvene jakter på rein i området, og området de oppholder seg i grenser mot Elgå reinbeitedistrikt i øst og det er kort avstand fra der ulvene er observert i det siste til Elgås reinbeiteområder. Det er også henvist til at det ved en tilsvarende situasjon med etablering av et revirmarkerende par i samme område i desember 2016, ble fattet vedtak om ekstraordinært uttak

av ulveparet i dette området. Statens naturoppsyn (SNO) har dokumentert at det oppholder seg et revirmarkerende par av ulv i området.

Lovgrunnlaget

Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) og forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) danner den juridiske rammen for Miljødirektoratets vedtak i saken.

Naturmangfoldlovens formålsbestemmelse (§ 1) lyder:

«Lovens formål er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.»

Etter naturmangfoldloven § 5 er det et mål at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Tiltak etter naturmangfoldloven skal imidlertid avveies mot andre viktige samfunnsinteresser, jf. § 14. En slik avveining skal ikke medføre at målet i § 5 fravikes, men at tiltaket vil kunne medføre at målet i § 5 nås på en annen måte eller i et annet tempo enn hvis naturmangfoldet hadde vært eneste hensynet å ta, jf. prinsippet om en geografisk differensiert forvaltning. Naturmangfoldloven § 5 og prinsippet om geografisk differensiert forvaltning er konkretisert gjennom §§ 3 og 4 i rovviltforskriften og gjennom den regionale forvaltningsplanen for rovvilt i enhver region.

Etter naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i lovens §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Naturmangfoldloven §§ 8 til 10 og § 12 er omtalt senere i vedtaket. § 11 anses ikke relevant for denne saken.

Det vises til naturmangfoldloven § 18 første ledd b), jf. rovviltforskriften § 13, jf. §§ 1, 2 og 3, hvor det fremgår:

Naturmangfoldloven § 18 (annet uttak av vilt og lakse- innlandsfisk etter vurdering av myndighetene):

Kongen kan ved forskrift eller ved enkeltvedtak tillate uttak av vilt og lakse- innlandsfisk (...) b) for å avverge skade på avling, husdyr, tamrein, skog, fisk vann eller annen eiendom, (...)

Vedtak etter første ledd bokstav a til f kan bare treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte.

Rovviltforskriften § 1 (Formål):

Formålet med denne forskrift er å sikre en bærekraftig forvaltning av gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn. Innenfor en slik ramme skal forvaltningen også ivareta hensyn til næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser. Forvaltningen skal være differensiert slik at hensynet til ulike interesser vektlegges forskjellig i ulike områder og for de ulike rovviltarter.

Forskriften skal sikre en forvaltning som vektlegger forutsigbarhet og lokal medvirkning.

Rovviltforskriften § 2 (Definisjoner)

(...)

d) *Ulvesone: Østfold, Oslo, Akershus med unntak av kommunene Hurdal, Eidsvoll, Nannestad, Ullensaker, Skedsmo og Gjerdrum, de deler som ligger vest for Glomma av kommunene Nes, Sørumsund og Fet, samt Nittedal øst for Nitelva, Hedmark med unntak av kommunene Nord-Odal, Stange, Hamar, Løten, Ringsaker, Stor-Elvdal, Rendalen, Engerdal, Folldal, Alvdal, Tynset, Tolga og Os, de deler som ligger vest for Glomma av kommunene Åsnes, Våler, Elverum, Åmot, Kongsvinger, Grue og Sør-Odal, samt de deler av Trysil kommune som ligger nord for en rett linje fra der Senna renner ut i Tryseselva til der kommunegrensen mellom Trysil og Engerdal gjør en vinkel ved Litlskorhøa.*

Rovviltforskriften § 3 (Nasjonale bestandsmål og bestandsovervåking):

I Norge skal det årlig være 65 ynglinger av gaupe, 39 ynglinger av jerv og 13 ynglinger av bjørn. Det skal være 4-6 årlige ynglinger av ulv. 3 av disse skal ha skjedd i revir som i sin helhet ligger i Norge. Ynglinger utenfor ulvesonen skal medregnes. Der en del av reviret ligger i Sverige skal en yngling medregnes med en faktor på 0,5.

Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt skal gi data om status og utvikling i rovviltbestandene, herunder også beskrive det antall årlige ynglinger som er dokumentert i regionene. Metodikk, datagrunnlag og resultater skal være offentlig tilgjengelig.

Rovviltforskriften § 13 (Miljødirektoratets myndighet til å fatte vedtak om felling og jakt):

Miljødirektoratet kan fatte vedtak om skadefelling, kvote for betinget skadefelling, kvote for lisensfelling av gaupe, jerv, bjørn og ulv eller kvotejakt på gaupe av eget tiltak eller etter søknad. Direktoratet kan fatte slike vedtak også der bestanden ligger under det fastsatte bestandsmålet for en region eller for landet. Det er et vilkår at slik felling eller jakt ikke er skadelig for bestandens overlevelse. Dessuten er det et vilkår at det ikke finnes annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om en geografisk differensiert forvaltning, jf. forskriften § 1 og § 6.(...)

For vedtak etter denne paragraf kan Miljødirektoratet i særlige tilfeller bestemme at fellingsoppdrag skal gjennomføres i regi av offentlig myndighet. Tilsvarende kan direktoratet eller den direktoratet bemyndiger som alternativ til felling iverksette særskilte tiltak for å skremme eller avskrekke bestemte individer av rovvilt fra uønsket adferd. (...)

Politiske og forvaltningsmessige rammevilkår:

Det nasjonale bestandsmålet for ulv er 4-6 ynglinger av ulv i Norge, hvorav 3 skal ha skjedd i revir som i sin helhet ligger i Norge. Ynglinger utenfor ulvesonen skal medregnes, og der en del av reviret ligger i Sverige skal en yngling medregnes med en faktor på 0,5. Det vises til Innst. 330 S (2015-2016).

I rovviltforskriften § 4 fremkommer det at det nasjonale bestandsmålet for ulv deles mellom region 4 (Østfold, Akershus og Oslo) og region 5 (Hedmark).

Direktoratet viser til Representantforslag 163 S (2010-2011), og Stortingets behandling av dette den 17. juni 2011 hvor det ble inngått et nytt enstemmig rovviltforlik. Av rovviltforliket i 2011 fremgår det innledningsvis at norsk rovviltforvaltning fremdeles skal skje innenfor rammen av bestemmelsene i naturmangfoldloven og Stortingets behandling av denne, Bernkonvensjonen og den todelte målsettingen etter rovviltforliket av 2004, og den videre oppfølging av dette.

Kunnskapsgrunnlaget

Om overvåkning av ulv og bestandssituasjonen i Norge og ulvesonen

Rovdata har ansvaret for formidling, drift og utvikling av Det nasjonale overvåkningsprogrammet for rovvilt. Rovdata er den sentrale leverandør av data om status og utvikling i rovviltbestandene til alle forvaltningsledd. Ulvebestanden overvåkes ved å dokumentere antall familiegrupper og revirmarkerende par i Skandinavia, og i Norge regnes alle individer i familiegrupper og antall ynglinger. Overvåkingen utføres i perioden 1. oktober til 31. mars.

Rovdata har 3. juni 2019 publisert endelig bestandsstatus for ulv i Skandinavia for vinteren 2018/2019. Det er registrert i alt 40 familiegrupper i Skandinavia, hvorav 6 helnorske og 6 familiegrupper i grenserevir. Det er videre registrert 28 revirmarkerende par, hvorav 5 i Norge og 5 grenseoverskridende revir. Sett til det totale antallet familiegrupper og revirmarkerende par i Skandinavia er dette andre året med nedgang i antallet registrerte familiegrupper og par.

Bestandsrapporten angir at det er registrert 5 helnorske ynglinger og 6 ynglinger i grenserevir. Alle revir er registrert i tilknytning til norsk ulvesone. Det beregnede antall ynglinger i Norge er 8 ynglinger inkludert grenserevir, noe som er over det nasjonalt fastsatte bestandsmålet på 4-6 årlige ynglinger i Norge, hvorav minst 3 helnorske ynglinger. Det ble registrert 10,5 ynglinger i Norge registrerings sesongen 2017/2018.

Det er i løpet av sommeren avdekket informasjon om en ny flokk øst for Glomma i Elverum kommune, som minimum må ha vært et revirmarkerende par sist sesong

I henhold til gjeldende kunnskap om den samlede belastning ulvebestanden utsettes for jf. naturmangfoldloven § 10, er det i perioden fra 1. juni 2019 til dags dato registrert 4 døde ulver i Norge, hvorav to felt på skadefelling, en felt i påberopt nødverge og en er påkjørt av bil, alle innenfor Hedmark fylke.

Når det gjelder føre-var-prinsippet, jfr. naturmangfoldloven § 9, kommer dette til anvendelse i situasjoner hvor man ikke har tilstrekkelig kunnskap tilgjengelig. Etter Miljødirektoratets syn er ikke dette tilfelle i denne saken.

Påvist ulv i det aktuelle området - Rendalen Østfjell

I løpet av beitesesongen 2019 har flere ulver blitt registrert i det aktuelle området. Hann V836 ble felt på skadefelling i Tynset kommune 20. juni. I tillegg er hann V800 og tisper V808 registrert ved DNA i Rendalen kommune. Og disse to er blitt registrert som revirmarkerende i området i høst.

20. november fikk Miljødirektoratet melding fra Statens naturoppsyn om at det var observert spor etter 2 ulver øst i Rendalen kommune.

Regional forvaltningsplan i region 5

Forvaltningsplanen for rovvilt i region 5 ble endelig vedtatt av rovviltneemnden i region 5 i januar 2014. Regionen er inndelt i to soner - grønn og blå sone - i tillegg til en egen avgrensning av ulvesonen, etter prinsippet om geografisk differensiert forvaltning. Grønn sone er prioritert beiteområde der det ikke skal være rovvilt som representerer et skadepotensial, mens blå sone omfatter områder som er viktige for å oppnå bestandsmålene for rovvilt og viktige beiteområder. Noen utpekte områder i blå sone, inkludert innenfor ulvesonen, skal forvaltes som prioriterte beiteområder.

Skadebildet i det aktuelle området

Det har i flere beitesesonger vært betydelige tap av sau til ulv i dette området. Det ble for 2019 funnet DNA fra hannulven V800 i området 5. juni 2019. En annen ulv (V836+) ble skutt på skadefelling i Tynset kommune forut for skade, 20. juni 2019. De første påviste skadene av ulv på sau ble registrert i Tynset kommune, 5. juli, og det er registrert skader på sau i både Tynset (5), Tolga (5) og Rendalen (46) sesongen 2019. Det er kjent å ha vært ulv i området igjennom hele beitesesongen. Totalt er det påvist ulveskader på 56 sau i området i løpet av beitesesongen. Foreløpige tall fra søknader om erstatning viser at beitebrukerne i Sølendalen hamnelag i Rendalen kommune, har søkt om erstatning for tap av mer enn 300 sau og lam som tapt til fredet rovvilt etter beitesesongen 2019.

Miljødirektoratets vurdering

Miljødirektoratet legger til grunn at den nasjonalt fastsatte ulvesonen, som vedtatt av Stortinget og fastsatt i forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt § 2 d, og implementering av dette i den regionale forvaltningsplanen for rovvilt som vedtatt av rovviltnemnda i region 5, ivaretar de hensyn som er nedfelt i naturmangfoldloven § 12. Dette innebærer at avgrensningen av forvaltningsområder er foretatt ut fra en samlet vurdering og avveining, og forventes å gi de beste samfunnsmessige resultater.

Det aktuelle området er utenfor den fastsatte ulvesonen og er i henhold til forvaltningsplanen for rovvilt i region 5, i beiteprioritert område. Det har vært regelmessige observasjoner av ulv i det aktuelle området gjennom beitesesongen 2019 og sporinger så langt i overvåkingsperioden tilsier overveiende sannsynlighet for et nydannet revirmarkerende par. Det har vært etableringer i området også tidligere år. Etablering av ulv i det aktuelle området, vil utgjøre et betydelig skadepotensial i forhold til sau på utmarksbeite kommende beitesesong.

Det aktuelle området ligger utenfor ulvesonen og det er vedtatt lisensfelling av inntil 12 enkeltindivider av ulv, i områdene utenfor ulvesonen i region 4 og 5. Forholdet opp mot den forestående lisensfelling, er drøftet med leder i Rovviltnemnda i region 5 og Fylkesmannen i Innlandet, forut for beslutningen. Området som ulvene har oppholdt seg i er vanskelig tilgjengelig for å kunne gjennomføre lisensfelling, på grunn av lite vinterbrøytete veier. Det at det nå er kommet snø i området, tilsier at det vil bli krevende å få organisert noen allmenn lisensfelling.

På bakgrunn av en helhetsvurdering av situasjonen pr. i dag, vurderer direktoratet at det ikke foreligger noen annen tilfredsstillende løsning i det aktuelle området enn iverksettelse av skadefelling av de to aktuelle ulvene i området. Skadehistorikk og skadepotensiale for sau er gitt betydelig vekt i vurderingen. Bestandssituasjon for ulv og geografisk differensiering nedfelt i forvaltningsplan for regionen er andre momenter som direktoratet har vektlagt i sin vurdering. Et slikt uttak vurderes ikke å være til skade for ulvebestandens overlevelse, eller for å komme i konflikt med det nasjonale bestandsmålet for ulv, jf. Innst. S. nr. 174 (2003-2004) og rovviltforskriften §§ 3 og 4.

Felling av ulv som følge av dette vedtak vil belastes lisensfellingskvoten fastsatt av rovviltnemnda i region 4 og 5 i vedtak fra 20. august 2019.

Vedtak

Ut fra vurderingene ovenfor og med hjemmel i Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 18 første ledd b) og § 77, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) § 13, jf. §§ 1 og 3, gir direktoratet tillatelse til skadefelling av to (2) ulver innenfor et nærmere avgrenset område i Hedmark fylke.

Følgende vilkår er knyttet til iverksettelse av felling:

1. Fellingsområde: De deler av Rendalen kommune som er nord for Fv217 og øst Fv30.
2. Miljødirektoratet v/ Statens naturoppsyn er ansvarlig for gjennomføring av fellingsforsøket. Fellingsforsøket gjennomføres i tråd med fastsatt instruks for det statlige fellingslaget ved uttak av vilt.
3. Vedtaket gjelder i tidsrommet 20. november - 21. november 2019.
4. Miljødirektoratet kan til enhver tid trekke tilbake adgang til felling.

Vedtaket kan påklages til Klima- og miljødepartementet innen 3 uker, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. En eventuell klage skal fremsettes for Miljødirektoratet, jf. § 32.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Knut Morten Vangen
seksjonsleder

Kjell Vidar Seljevoll
seniorrådgiver

Tenk miljø - velg digital postkasse fra e-Boks eller Digipost på www.norge.no.

Kopi til:

Rendalen kommune	Kommunehuset	2485	Rendalen
Tynset kommune	Torvgata 1	2500	TYNSET
Tolga kommune	Kommunehuset	2540	Tolga
Rovviltnemnda i region 4	c/o Fylkesmannen i Oslo og Viken, Postboks 325	1502	MOSS
Rovviltnemnda i region 5	c/o Fylkesmannen i Innlandet, Postboks 987	2604	LILLEHAMMER
Fylkesmannen i Innlandet	Postboks 987	2604	LILLEHAMMER
Klima- og miljødepartementet	Postboks 8013 Dep	0030	OSLO
Landbruks- og matdepartementet	Postboks 8007 Dep	0030	OSLO
Mattilsynet	Postboks 383	2381	Brumunddal
Innlandet politidistrikt	Postboks 355	2303	HAMAR